

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

Titulus VII. De Hæreticis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

majori, & quidem ordinariè. Ita speculative satis probabiliter; interim in praxi semper contrarium fuisse observatum, notat & inculcat S. Thomas *lo. cit.*

15 Oppones 1. Liberi Infidelium, qui ante usum rationis baptizantur invitis parentibus; vel post Baptismum auferuntur parentibus? & istis fit injuria, utpote ex Jure Naturali habentibus potestatem patriam in dictos liberos: vel relinquuntur apud parentes? & fit injuria Baptismo, cum tales liberi certissimo perversionis & apostasie periculo exponerentur: ergo licitè non baptizantur. 2. Parentes Infideles licitè resistunt baptismo suorum liberorum, si bona fide ignorent veritatem Catholicæ Religionis: sed ordinariè hanc ignorant: ergo resistunt licitè: ergo, qui licitè se opponentibus adversantur, & eorum liberos baptizant, agunt illicitè. 3. ad 1. *N. Ant.* quoad utrumque membrum. Nec enim fit injuria parentibus, cum illorum jus & patria potestas nequeat prevalere præcepto Divino, quod vult omnes baptizari, & juri, quod habent liberi ad salutem æternam, DEOque majus jus competat, quàm parentibus in liberos. An dices, fieri injuriam parentibus Christianis, si isti ex malitia vel ignorantia nollent baptizari suos liberos, si tamen eis invitis baptizarentur? Certè jus eorum & potestas patria ad hunc casum se non extendit. An dices, injuriam fieri parentibus Infidelibus, si liberos suos alere nollent, vel vitæ periculo objicerent, si quis illos invitis parentibus eriperet aleretque, vel liberaret à vitæ periculo? Cur ergo dicas injuriam ipsis fieri, si invitis liberi eriperentur, ut vitam spiritualemente consecuti evaderent periculum salutis æternæ? Neque fit injuria Baptismi Sacramento, licet relinquuntur liberi parentibus infidelibus, sicut non fit injuria Sacramento Pœnitentiæ, si absolvatur constitutus in periculo relabendi, si hoc periculum moraliter vel physice auferri nequeat. Deinde si liberi relinquuntur parentibus Infidelibus usque ad usum rationis tantum, intra quod tempus multos contingit emori, & postea eripiantur, uti justè possunt, utpote jam subiecti Ecclesiæ potestati, & obligati parere Ecclesiæ, non parentibus, in causa suæ salutis, tunc cessat periculum perversionis, vel saltem hac via cessaturum sperari potest. Adde, quòd etiam relictì apud parentes abstinere possint ab omni peccato gravi contra Jus Naturale: quo casu æternum salvabuntur propter Baptismum susceptum, quem si non suscepissent, salutem supernaturalem consequerentur nunquam. Ad 2. *N. Ma.* quamvis enim parentes, Baptismo filiorum resistentes, non semper peccent formaliter (quod tamen quandoque falsum est, si Judæi vel alii Infideles parentes vivant inter Christianos) re ipsa tamen nullum habent jus resistendi, consequenter ipsis revera non fit injuria: cum Jus Naturale non possit sibi contrariari, & cum jus liberorum ad Baptismum

tanquam ad medium salutis necessarium, atque præceptum Divinum, vi cuius omnes baptizari debent, & nemo à Baptismo impediri, prævaleant, imò jus parentum tanquam minus extinguant.

TITULUS VII.

De Hæreticis.

SUMMARIUM.

1. Quid sit Hæresis: & quis Hæreticus.
2. Quis formalis & Materialis: Externus & Internus: Toleratus & non-Toleratus.
3. 4. Quinam Credentes, Receptatores, Defensores, & Fautores Hæreticorum. Qua cautela Juris adversus Hæresin, ubi de Inquisitione Sacra.
5. Qua sint pena spirituales & Canonica:
6. Qua temporales in Hæreticos, eorumque Ordines &c. statuta. Et an temporales in Germania habeant locum.
7. 8. Legere, retinere &c. libros Hæreticorum, in quibus, & sub qua pena prohibentur.
9. Quales libri prohibeantur in Indice librorum prohibitorum.
10. Et qua circa hunc notanda.
11. Disputare cum Hæretico an prohibetur, & quomodo disputandum. remissive.
12. An liceat communicare cum Hæretico.
13. An eos recipere vel tolerare concessio domicilii.
14. An eisdem servanda fides data.
15. An cum ipsis inire sedes, præsertim contra Catholicos. remissive.
16. 17. Quis sit Index in causa Hæresis.
18. 19. Quis ab eadem possit absolvere.
20. 21. 22. An potestas absolvendi, Episcopi in Tridentino concessa, sit revocata per Bullam Censuram.
23. seqq. Modus disputandi cum Hæreticis.

Sciendum 1. Hæresim, quæ constituit etiam Infidelitatis speciem, à Paganismo & Judaismo distinctam, cum S. Thoma 2. 2. q. 11. a. 1 & 2. communiter definitur in hunc sensum: est error voluntarius, quem homo baptizatus pertinaciter tenet contra aliquam veritatem fidei Catholicæ. Igitur ad omnem hæresim formalem, & non merè materiale, requiritur 1. error in intellectu circa aliquam hdei veritatem, seu judicium erroneum. 2. pertinacia in voluntate, consistens in eo, quod quis errorem circa veritatem fidei sufficienter sibi propositam, & quam scit ab Universalis Ecclesiæ tueri tanquam revelatam vel in Scripturis, vel ab Ecclesiâ pro fidei articulo definitam, amplectitur, & sic suum iudicium præfert iudicio universalis Ecclesiæ Christianæ, quæ est columna veritatis, ac infallibilis in credendo, & proponendo fidei articulos. 3. præviis baptismus, saltem in ordine ad forum externum, qui enim baptizatus non est, ad Paganos vel Judæos pertinet. Unde infertur, Hæreticum esse qui baptizatus habet vel tueri voluntarie ac pertinaciter errorem contra aliquam fidei Catholicæ.

Catholica veritatem: & contra Hæreticum non esse 1. qui *negativè* dubitat de aliquo Fidei articulo, seu iudicium suum suspendit, ita ut illum nec affirmet nec neget: licet Hæretici sint, qui dubitant *positivè*, seu qui deliberatè iudicant, & pertinaciter affirmant aliquem Fidei articulum, ab Universalis Ecclesie creditum, vel alias sibi sufficienter propositum ut revelatum à DEO, dubium esse, & incertum, juxta illud *c. 1. h. t. dubius in Fide Infidelis est*, & illud, quod in Symbolo S. Athanasii habetur, *nisi fideliter firmiterque crediderit, salvus esse non poterit*. 2. qui patitur dubia circa Fidem ex defectu sufficientis instructionis, modò paratus sit ea deponere, ac firmiter credere, postquam sufficienter intellexerit, quid de tali objecto sentiat Universalis Ecclesia. 3. qui ignorat, ignorantia etiam crassa & vincibilis, vel etiam affectatà, ut docet communior & verior; quia talis non est pertinax, licet habeat iudicium erroneum intellectus; dum etiam vincibiliter errans, vel ignorantiam affectans, ne cogatur assentiri Ecclesie, potest actu vel habitu ita esse constitutus, ut velit amplecti veritatem, si eam ab Ecclesia teneri cognoverit: talis tamen peccat ob negligentiam in inquirendo, si advertat ad obligationem magis inquirendi, & se culpabiliter ignorare, vel affectando ignorantiam. Excipe, nisi ex contemptu *Autoritatis Ecclesie* affectet ignorantiam, studiosè non indagando. Neque dicas, ignorantiam vincibilem, & affectatam, esse peccatum ejusdem speciei, cujus est ex malitia admissum, consequenter talem ignorantiam in rebus fidei esse contra Fidem, ac proinde hæresim; quia ignorantia solum tunc est peccatum ejusdem speciei, quando non mutat ipsum objectum, sed tantum modum operandi, magis vel minus voluntarium, ut contingit in materia Justitiæ, Charitatis &c. non verò quando mutat ipsum objectum, uti contingit in materia Fidei; quia ignorantia, etiam vincibilis & affectata, non est error cum pertinacia conjunctus, & hinc non est peccatum contra Fidem, sed solum contra obligationem sciendi res fidei, adeoque consistit solum in negligentia vel prava voluntate, ex qua nascitur error. 4. qui fidem exterius negat, v. g. ex metu, in mente tamen retinet, quamvis graviter peccet negando contra obligationem profitendi Fidem. 5. Catechumenus, aut alius, qui necdum recepit baptismum, licet scienter & cum pertinacia neget aliquem articulum Fidei; hæreticus tamen foret, qui ante actualem baptismi susceptionem Christum & Christianam Religionem agnovisset, & aliquam fidei veritatem negaret; & hinc inter Hæreticos numerantur Anabaptistæ, etiam nondum baptizati, licet nondum ab Ecclesia punibiles, utpote nondum subiecti eidem. Porro per *veritatem Fidei Catholicæ* intelligitur articulus vel veritas, quæ vel in SS. Litteris aperte continetur, aut inde evidenter deduci-

tur, vel comprehenditur in Traditionibus Apostolicis aut Conciliis Generalibus, vel à Summo Pontifice, ut loquente ex Cathedra, etiam extra Concilium definita ac declarata est pro fidei articulo. Antequam verò aliquid definiatur ab Ecclesia, vel tamenetur tanquam hæreticum, licitum est salva fide disputare in utramque partem, & sentire pro libitu.

Sc. 2. Hæreticos dividi 1. in Formales, & 2. Materiales. *Formalis* est, qui scienter, voluntarie, & cum pertinacia adhæret errori alicui Catholice Fidei contrario. *Materialis*, qui quidem adhæret tali errori, at sine pertinacia, sed ex simplicitate, ignorantia, sinistra informatione, paratus interea, vel actu vel habitu, errorem deponere cognita veritate. Hujusmodi Hæretici Materiales, qui tamen strictè Hæretici non sunt, eò quòd generali assensu, quo credunt omnia à DEO revelata & à vera Christi Ecclesia ad credendum proposita, corrigant suum errorem, ac re ipsa sint Catholici, dantur plurimi, & quidem, meò iudicio, non solum illi, qui procul à Catholicis degunt, sed etiam, qui Catholicis immixti vivunt, nec illi tantum, qui sunt de plebe, verum etiam qui sunt de conditione honestiore vel doctiores, eò quòd ab unguiculis pessimè instituantur & perniciosis mendaciis imbuantur contra Fidem Catholicorum, quos velut meros Idololatrias, Scripturæ Sacre contemptores, & superstitionum Papalium sectatores abominandos ipsis depingunt mendacissimi Præcones, parentes, & instructores, ita ut veram Religionem minimè apud Catholicos esse persuasissimum habeant; quam persuasionem difficillimè deponunt, cum tenacissimè hæreant, quæ primis annis percepimus. Neque statim, ubi fortè aliquod dubium ex iis, quæ bona apud Catholicos vident, circa fidem suam ipsi oboritur, obligati sunt ad magis inquirendum, cum habeant pro tentatione in fide, minus ad mutandam Religionem, quia hanc mutare, antequam satis convincatur intellectus per probè cognita credibilitatis motiva, temerarium foret & illicitum. Interim tamen, si ipsis majus lumen & urgentes dubitandi rationes suboriantur, tenentur utique diligenter in veritatem inquirere, instanter implorato DEI auxilio, atque parati esse ad statim amplectendam veritatem satis cognitam, ac re ipsa amplecti, ubi eam satis cognoverint; alias enim incipiunt esse formales Hæretici. Dividuntur 2. in Externos & Internos. *Externi* sunt, qui errorem suum, quem mente tenent, exterius produnt verbò, factò, vel alio signo per se sensibili, etsi per accidens nemo tale signum advertat. *Interni*, qui errorem sola retinent mente, nec ullo signo exterius manifestant. Ad hoc, ut aliquis fiat Hæreticus externus, pœnisque obnoxius, juxta communem requiruntur tria, 1. ut signum seu actus exterior, quo manifestatur hæresis interna, procedat ex intentione eam profitendi exterius; quare non

H h 3

suffi;

sufficit, si hæresim, quam habet in corde, proferat ore præcise narrando, vel disputationis causâ; quia sic non ut proprium, sed ut alienum errorem profert. 2. ut signum illud attentis circumstantiis determinatè significet hæresim in mente latentem: quare non sufficit, si hæresim in animo fovens die festo non audiat Sacrum, vel die Veneris comedat carnes &c. si ex circumstantiis colligi possit, quòd fortè ex oblivione, vel ob morbum, vel etiam ex petulantia non audiat Sacrum, vel carnes comedat. 3. ut ille actus exterior sit ex se mortaliter peccaminosus: quare Hæreticus externus non est, qui suam hæresim detegit alteri præcise instructionis vel consilii causâ. Dividuntur 3. in *Toleratos*, & *Non-toleratos*: isti sunt, quibus non conceditur domicilium & jus civitatis inter Catholicos, minùs Religionis exercitium; & de jure Canonico Catholicis prohibetur cum his veluti excommunicatis communicatio, sed hodie tantum si sint nominatim ac speciatim excommunicati. Illi verò, quibus in uno cum Catholicis territorio conceditur domicilium, jus civitatis, & Religionis seu potius Sæctæ suæ exercitium: quales in Romano Imperio sunt *Lutherani*, qui se *Evangelicos*, per abusum, aut *Confessionem Augustana additos* nuncupant, item *Calvinistæ*, qui in Gallia *Hugonota*, in Belgio *Geisii*, a se ipsis autem *Reformati* appellantur: utrique, tam *Lutherani* quam *Calvinistæ*, sæpius communi nomine vocantur *Protestantes*. Quamvis autem nulli prorsus Hæretici in terris Catholicorum de jure Civili æquè atque Canonico tolerari deberent, multò minùs falsæ eorum Sæctæ exercitium. l. 2. l. 5. cum Auth. si verò. & Auth. Gazavos. C. h. t. c. 9. 13. X. eod. quia Hæresis in multis est pejor, quam Paganismus, & Judaismus, criménque pestilentissimum ac summè perniciosum tam Fidelium animabus propter periculum perversionis, quam politicæ tranquillitati. Nilominus tamen per Transactionem vel Pacificationem Passaviensem annò 1552. initam, & Augustæ anno 1555. confirmatam, quam vocant *Pacem Religiosam*, Lutherani primitus, postea verò per Pacificationem Osnabrugensem 1648. etiam Calvinistæ in Imperio Romano ex dira necessitate tolerari ceperunt. Præter dictos autem Lutheranos & Calvinistas non alii, etiam in Romano Imperio, tolerati sunt, adeoque *Zwingliani*, *Hussitæ*, *Wicleffistæ*, *Anabaptistæ*, *Trinitarii* &c. non sunt tolerati, & nulli omnino in Italia, Hispania, Bavaria, &c.

Sc. 3. Ad abominabile & diabolicum Hæreseos crimen a Fidelibus excludendum, vel, ubi irrepsit, rursus eliminandum, plurima & saluberrima ab utroque jure, maxime a SS. Canonibus *caus. 23. q. 7. caus. 24. q. 1. & in h. r. X. & in 6. in Clem. & utrisque Extrav. eod.* atque in *Bulla Cæna* prodita & itatura esse, quæ si a Principibus & Episcopis diligenter fuissent observata, antequam radices egisset, nunquam ita invaluisset in Septen-

trione cum tanta animarum strage, & Romani Imperii scissione, qualem deploramus omnes veri Fideles. Nam 1. statuta in Hæreticos sunt gravissimæ pœnæ, tam spirituales quam temporales. 2. prohibita est impressio, retentio, & maxime lectio librorum Hæreticorum. 3. Laicis autem & imperitiis disputatio de rebus fidei cum Hæreticis, ac prædicatio Verbi Divini. 4. item communicatio cum iisdem, & fœdera. 5. quin & tolerantia eorundem. 6. instituta est ab Innoc. III. ad preces S. Dominici *Sacra Inquisitio in hæreticam pravitatem*, seu Tribunalia sacra in variis Regnis & provinciis, in quibus vim probitate, doctrinâ, prudentiâ conspicui auctoritate Pontificis instituto processu diligenter debent inquirere in errores circa fidem, eorum auctores, vel disseminatores, patronos, vel in suspectos de hæresi, ut ita in semine suffocentur omnia falsæ, periculosa, & hæreticæ doctrinæ Zizania. Quapropter data est ipsis amplissima jurisdictio, præscripta methodus procedendi, ac puniendi, etiam morte, quos in erroribus reperiunt pertinaces. De his omnibus, quam possumus brevitate, modò dicemus, excipere Inquisitione, utpote quæ in Germania nostra exulat, & judicium circa hæresim Episcopis remansit. In fine tamen aliqua addemus de Judice in causâ Hæresis, & de Abolutione ab Hæresi.

Quoniam verò multæ ex pœnis etiam latæ sunt in Credentes, Receptatores, Defensores, & Fautores Hæreticorum, ideo præmittere juvat, quid per istos intelligatur. *Credentes* Hæreticorum dicuntur, qui quidem nihil in particulari & actu credunt contra fidem, verbis tamen vel factis profitentur se credere, quod Hæretici credunt, vel Hæreticorum prædicationem vel doctrinam audiunt cum animo vel absoluto assentiendi erroribus, vel conditionato, si motiva placeant. *Receptatores* vel *Receptores*, qui Hæreticos quæ tales recipiunt, & fugientibus hospitium præbent, ne veniant in manus Judicum. *Defensores*, qui vel errores Hæreticorum, vel personas ob causam hæresis propugnant, laudant, in-vel extra judicium protegunt, vel impediunt, ne ad judicium trahantur. *Fautores* denique, qui quovis modo Hæreticis quæ talibus favent, live politivè, v. g. laudando, consilium dando, visitando, domi occultando, viam fugæ faciendo &c. sive negativè & per omissionem, v. g. denuntiationis, capturæ, custodiæ, punitionis siquis ad ista vi officii teneatur. Cæterum notandum, ut isti incurrant pœnas Hæreticorum, requiri 1. ut Hæretici quæ talibus & propter hæresim docendam, propagandam, defendendam sponte & sine gravi metu præstent auxilium vel favorem; non alia ex causa, v. g. consanguinitatis. 2. ut ex tali favore, receptione &c. malus effectus sit secutus, v. g. ut hæresis propterea sit magis diffusa, Hæreticus judicium effugerit &c.

Dico 1. Poenæ spirituales & Canonicae in Hæreticos, (eorumque Credentes, Receptores, Defensores, & Fautores) formales tamen & externos decretæ sunt istæ: excommunicatio latae sententiæ, quæ in Bulla Cœnæ reservatur Sedi Apostolicæ: inhabilitas ad Dignitates, Officia, & Beneficia Ecclesiastica obtinenda: privatio Dignitatum, Officiorum, & Beneficiorum prius obtentorum: privatio jurisdictionis spiritualis, & exercitii Ordinum: privatio sepulturæ, de qua ad tit. de Sepulturis, & divortium conjugii, de quo ad tit. de Divortis. Habentur hæc c. 7. §. 9. 13. 15. h. t. & c. 2. eod. in 6. Bulla Cœnæ &c. Sed de his poenis ulterius adverte 1. Excommunicationem incurri absque omni sententia, uti irregularitatem ac inhabilitatem ad beneficia &c. saltem si hæresis publica sit vel notoria; si enim occulta hæc sit, multis probabile videtur, non incurri ullam irregularitatem: e contra privationem beneficiorum &c. requirere sententiam declaratoriam criminis, apud Credentes &c. verò condemnatoriam. 2. Actus Ordinis ab Hæretico exercitos, quamvis fiant illicitè per se, validos tamen esse, excepta absolutione à peccatis, & iis actibus, qui supponunt jurisdictionem Ecclesiasticam, item validos esse actus non jurisdictionales officiorum proprios, quamdiu in illis tolerantur; imò & absolutio à peccatis valet, quamdiu Hæretici manent occultati. 3. Irregularitatem se extendere quoque ad liberos, post parentum in hæresim lapsum natos, & quidem in linea paterna usque ad secundum gradum & generationem, in materna verò ad primam tantum, seu ad solos filios. Verum quia multi non improbabiler existimant, hanc irregularitatem solum incurri propter infamiam, ideo etiam in Germania, ubi Hæretici non sunt infames, saltem quoad filios & nepotes, locum non habere censent cum Laym. Pirhing, Engel, & P. Wiestner h. t. n. 60. & videtur id observari in praxi saltem in quibusdam locis, ubi ordinari & ad beneficia Ecclesiastica promoveri solent liberi hæreticorum, imò & reversi ab hæresi, absque ulla dispensatione. Quidquid in oppositum dicat Leurenus ad h. t. q. 165. n. 3. cum Reiffenstuel. Nec obstat, quod nonnunquam soleat exigi vel peti dispensatio Romana; quod potius ad melius esse, quam ex necessitate fieri, existimo. 4. Has poenas spirituales & Canonicas, saltem excepta irregularitate, uti dictum, etiam in Germania adhuc habere locum; cum Ecclesia nunquam consenserit in ulla transactione cum Hæreticis, imò Innocentius X. per specialem Bullam, quæ incipit *Zelo Domus DEI*. verbotenus recitatam à P. Reiffenstuel h. t. n. 154. Pacem Westphalicam, Olinabrugis & Monasterii initam, in qua Hæreticis liberum Religionis exercitium cum integris Episcopatibus, Præposituris, Monasteriis &c. in summum præjudicium Religionis Catholicæ in perpetuum fuit permissum, reprobavit, an-

nullavit, & neminem ad eam observandam teneri declaravit. Adeoque, licet Hæretici in foro Politico Romani Imperii, non verò in Canonico tolerati sunt.

Dico 2. Poenæ temporales & Civiles in Hæreticos formales & externos (eorumque Credentes, Receptores, Defensores, Fautores) decretæ sunt sequentes. 1. infamia, quæ ipso jure incurritur, quamvis requirat sententiam declaratoriam criminis. 2. intestabilitas tam activa, vi cujus testamentum condere nequeunt, quam passiva, vi cujus nec ex testamento, legato &c. aliunde aliquid capere, nec ab intestato succedere valent; quæ igitur ex testamento ad ipsos deferrentur, ad fiscum, quæ ab intestato, ad proximos agnatos devolvuntur. 3. inhabilitas ad omnes actus Civiles, & officia publica: sic Judices, Advocati, Notarii, testes, actores &c. esse non possunt. 4. confiscatio omnium bonorum. 5. amissio patriæ potestatis in liberos. 6. amissio omnis privilegii & beneficii specialis, quod quibusdam in Jure conceditur, ut est beneficium S. C. Macedoniani, S. C. Vellejani, privilegium dotis &c. 7. liberatio subditorum & vassallorum ab omni debito obedientiæ fidelitatis, & obsequii, etiam jurati, si dominus incidat in hæresim. 8. ultimum supplicium, & vi consuetudinis quidem vivicomburium (si pertinaciter in hæresi persistant) quam ignis poenam etiam statuit Carolus V. in resipiscentes verò gladium, teste Deciano in *Prax. Crim.* l. 5. c. 42. n. 4. Quod intelligendum est de Hæreticis non-toleratis. Habentur hæc poenæ c. 9. 13. 15. fin. h. t. c. 1. 2. 14. eod. in 6. l. 4. §. 8. & *Auth. Gazaros* c. eod. Nec mirum esse debet, quòd Jus utrumque contra Hæreticos statuerit etiam ultimum supplicium, quia Hæresis est crimen facile gravissimum, & in ratione lætionis Divinæ eo habetur loco, quo in Politicis tribunalibus crimen læsæ Majestatis, Fidemque, principium & fundamentum non modo Christianæ Reipublicæ, sed etiam salutis æternæ, tollit, innumeras animas perdit; cum S. August. relatus in c. 3. h. t. indubitato pronuntiet: *firmissime tene, & nullatenus dubites, omnem hæreticum, vel schismaticum, cum diabolo & Angelis ejus, æterni ignis incendio mancipandum, nisi ante finem vitæ, Catholica fuerit incorporatus & reintegratus Ecclesia*. Adde, quòd gravissima regnorum ac provinciarum, imò inter ipsos ejusdem provinciæ incolas dissidia invehat, & si ullum aliud, tranquillitatem etiam politicam maximè turbet. Unde non audiendi sunt Hussius, Harpprecht, & Lutherani Scriptores, qui cum Donatistis, antiquis Hæreticis, capitali supplicio in Hæreticos animadverti posse negant. Id concedo, quod Ecclesia non debeat, uti nec solet, excepta Inquisitione sacra, poenam mortis irrogare per se, ut perfectius imitetur mansuetudinem Christi, sed eos, si incorrigibiles sint, tradere Potestati Sæculari, præmissa tamen, si Clerici fuerint, degradatione,

tionem, ut illa secundum Jura plebat pertinaces. c. 9. h. t. c. 18. eod. in 6. Si tamen poenitentiam agant & resipiscant, poena exilii vel trimenium &c. infligitur, non verò sit traditio potestati seculari ad poenam mortis, nisi sint relapsi. Advertendum quoque est, has poenas temporales Lutheranis & Calvinistis (vi consuetudinis potius, quam Pacis Osnabrugensis, utpote irritata ab Innoc. X. uti vidimus) in Germania infligi nec à Judice Ecclesiastico posse, saltem Laicis, multò minùs eas incurri ipso Jure, cum per pacta publica impunè tolerentur. Si tamen Clerici vel Religiosi inciderent in Hæresim, etiam in Germania contra ipsos poenis temporalibus modò relatis à Judice Ecclesiastico animadverti posset, exceptò ultimò supplicio, cui vi consuetudinis subrogantur carceres perpetui: partim quia Principes Laici, dictis Hæreticis securitatem paciscentes, nihil statuere potuerunt de personis Ecclesiasticis, utpote sibi non subjectis; partim quia hujusmodi pacta in favorem Hæreticorum inita nunquam approbavit Ecclesia, imò circa personas Ecclesiasticas in Hæresim lapsas contrarium hucusque usu tenuit.

7. Dico 3. Legere scienter sine licentia & in materia notabili ex quocunque sine libros Hæreticorum de Religione tractantes, vel hæresim continentes, imò & eos retinere, imprimere, defendere, per se graviter est prohibitum ab Ecclesia, & quidem hodie sub excommunicatione lata sententiæ reservata Pontifici. Catholici plerique omnes propter c. 4. h. t. Sess. 8. Conc. Constant. Sess. 10. Conc. Lateran. sub Alex. X. Constitutiones variorum Pontificum, maxime Pii IV. qui primus edidit Indicem librorum prohibitorum, Sixti V. & Clem. VIII. qui eundem instaurarunt & atxerunt, ac denique & potissimum Bulla Cœna, ubi casu i. statuitur excommunicatio reservata. Consonant l. 3. §. 1. C. de Summ. Trinit. l. 8. & 16. in fin. C. h. t. Quæ prohibitio facta est partim in detestationem Auctorum Hæreticorum, partim propter periculum perversionis & veneni, quod ex his libris facile ab incautis attrahitur. Dixi 1. legere, nimirum formaliter, ut sensus verborum intelligatur, vel mente percurrere, vel jubere sibi prælegi. 2. scienter, h. e. cum scientia, librum esse Auctoris Hæretici, & de Religione tractare, vel hæresim continere. 3. sine licentia, quam solus Papa dare potest, & Episcopi Germaniæ, quibus Papa id indulgere solet, si petant, sed ad quadriennium vel quinquennium duntaxat, quo elapso iterum de novo peti debet. Qui Episcopi hanc licentiam obtinent, ordinariè etiam ita obtinent, ut etiam aliis, Sacerdotibus tamen, communicare possint ad simile tempus, non ultra. 4. in materia notabili; nam à mortali, consequenter & à Censura, excusat parvitas materiæ juxta communem: parva autem materia juxta Sanch. adhuc est integra pagina libri etiam in folio, cæteri tamen communiter id nimium esse putant.

5. ex quocunque sine, etiam animò refutandi errores, licet legens sit vir doctus, ut habet communior contra Felin. Decian. Malc. Caramuel; quia Bulla Cœnæ addit, ex quacunque causa, quovis ingenio, vel colore. Deinde licet in particulari casu cesset perversionis periculum, manet tamen universaliter: cessante autem sine legis in casu particulari tantum non cessat lex. Adde, quòd periculum perversionis non fuerit totalis causa prohibitionis, sed etiam detestatio Auctoris Hæretici. 6. Libros, live sint impressi sive manuscripti, compacti vel non compacti: utrum verò nomine libri hic veniat concio, epistola, oratio, vel aliud scriptum aut libellus paucorum foliorum, nec referens formam tractatus, controversum est; affirmant Suar. Ugolin. Reiffenstuel & alii, negant Sanch. Laym. Bonacina, Palao &c. cum scriptum paucorum, v. g. 6. vel 8. foliorum in communi loquendi usu non habeatur pro libro. Nec refert, quod unam vel alteram integram paginam, vel etiam dedicationem libri, legere sit graviter prohibitum; quia hæ sunt pars libri, hujusmodi autem tractatus brevis nec est pars libri, saltem actualis, nec liber. 7. Hæreticorum, seu qui habet Auctorem Hæreticum: unde, qui legit librum de Religione tractantem, vel hæresi corruptum, ab alio Infideli, puta Pagano, Judæo, vel etiam Catholico, hæreses inspergente, conscriptum, non incurrit excommunicationem. 8. de Religione tractantes, scilicet ex professo, v. g. de Ecclesia, Scriptura S. de Mysteriis Fidei, Theologia, de Sanctis, de bonis operibus, peccatis, conscientia &c. licet forte nullam hæresim contineat liber; quia Bulla adhibet particulam disjunctivam vel, consequenter alterutrum sufficit, tractare de Religione, vel hæresim continere. 9. vel hæresim continentes, unam vel plures, licet per accidentia inspersas, nec de Religione ex instituto tractet liber, modò Auctor sit Hæreticus; hoc enim copulative requiritur. Unde videtur etiam à Bulla Cœnæ prohiberi libri Historici profani, Politici, Philosophici, Medici, Juridici, ab Hæreticis editi, & hinc inde hæreses complexi, ut putat Suar. Sanch. Palao, Bonac. Farinac. At Reiffenstuel h. t. n. §. 1. seqq. putat, & satis probare sibi videtur, quòd tales libri solum incidenter & per accidens, non verò ex professo, hæresim unam vel plures continentes, vel simpliciter referentes, vel obiter defendentes, non comprehendantur in Bulla Cœnæ; cum cesset ratio & finis illius, nempe periculum perversionis. Layman verò lib. 2. tr. 1. c. 15, n. 4. & alii sunt multi, qui post ipsum scripserunt, excusant eos, qui tales Hæreticorum libros legunt, ex eo, quòd Bulla Cœnæ quoad hos libros in rigore non sit recepta in Germania. Excipitur tamen Sleidanus, Aventinus, & Müllerus Historici, quia suas historias dedicat operâ scripserunt, ut mendacis hæresim exponerent, Religionem Catholicam denigrent, & contemptibilem reddant. Quidquid sit, ego nullum

nullum Auctorem Hæreticum suadeo, præfertim Historicos ex Jæventutis manibus, si possem, eriperem ferè omnes, quia peste ple-nos. 10. *imò & retinere*, seu suo seu alieno nomine, nisi modicitas temporis, v. g. unius tantum vel alterius diei, excuset à mortali; unde & bibliopolæ, qui retinent ad venden-dos, & bibliopægæ, qui ad compingendos, excommunicationem incurrunt. 11. *imprimere*, vel ad impressionem & typum concurre-re, uti facit corrector typi, subministrans expensas &c. 12. *defendere*, h. e. verbò vel scriptò tueri, commendare, vel occultare, ne Inquisitoribus in hæreticam pravitatem, aut flammis tradi possint. 13. *per se*, nisi nimirum excuset ignorantia, obtenta licentia, parvitas materiæ, vel fortè etiam consuetudo con-traria.

8. Oppones 1. Licitum est legere libros Paganorum, Gentilium, Judæorum, etiam de Religione tractantes: ergo & Hæreticorum. 2. Origenes & Tertullianus lapsi sunt in hæ-reses, & tamen eorum libri sine scrupulo le-guntur. 3. In libris Hæreticorum continen-tur multa bona & utilia: ergo non debent prohiberi propter inperfas hæreses: cum utile propter inutile non debeat tolli. *arg. c. 37. de R. J. in 6.* 4. Si non liceat retine-re Hæreticorum libros, quid ergo iis facien-dum? 5. Si legere & retinere non licet di-ctos libros, plurimi viri, cæteroquin probi & docti, in locis, ubi Hæretici vivunt immixti Catholicis, & omnia scatent libris Hæretico-rum, uti Augustæ Vindelicorum, erunt ex-communicati; quia passim sine scrupulo, sal-tem magno, legunt quasi per modum Novel-larum libros Controversificos ab Hæreticis editos, v. g. Opuscula Lomeri, Montgalli, Matthæi Prætorii &c. & vix ibi domus vel bibliotheca reperitur, in qua non sint libri Hæreticorum: imò non facile erit domici-lium Religiosorum, in quo non asservantur & retinentur hujusmodi libri: an dicemus, hos patresfamilias, & Religiosorum Antisti-tes, esse omnes excommunicatos? Certè du-rum hoc est & incredibile. 6. Bulla Cœnæ in Germania non est recepta: ergo.

8. ad 1. De libris Paganorum &c. non exstat tam rigida prohibitio, neque urget ratio, nempe periculum perversionis, propter quam prohibentur libri Hæreticorum: si ta-men quis haberet periculum perversionis ex Paganorum &c. libris, utique Jure Naturali legere illos ipsi esset prohibitum. Ad 2. Hæ-reses Originis & Tertulliani jam sunt extin-ctæ, ideo nemini creare periculum creduntur. Ad 3. Si cibus venenò infectus tibi appone-retur, licet in se optimus, non sine temeritate illum comederes. Dein illa utilia, quæ in libris Hæreticorum reperiri jactantur, æquæ, & fortè melius invenies in libris Catholico-rum, ac insuper abest periculum hauriendi venenum vel mortem animæ. Ad 4. com-buri debent, vel tradi illis, qui legendi & re-tinendi specialem obtinent potestatem: in locis, ubi existit Officium Sacræ Inquisitionis, necessario tradendi sunt Inquisitoribus. Ad 5.

Lib. V. R. P. Viti Pickler.

Hæc objectio tam valida mihi videtur, ut planè existimem cum Laymanno, Bullam Cœnæ non ubique in nostra Germania, sal-tem quoad retentionem librorum Hæretico-rum de Religione tractantium, non in omni rigore esse receptam, neque in omni rigore urgeri observantiam illius à Summo Pontifi-ce: sciunt enim Episcopi, uti & Nuntii A-postolici, in Germania degentes, passim re-tineri, saltem in locis, ubi Hæretici sunt immixti Catholicis & innumeri exstant libri hæretici, hos etiam à Catholicis probis, Laicis & Ecclesiasticis passim retineri, & perscripserint Romam haud dubiè juxta officii sui rationem, indè tamen non venit specialis prohibitio, consequenter Papa tacitè consentit in non-observantiam Bullæ secundum omnem rigorem. Dein omnis lex Ecclesiastica per consuetudinem rationabilem abrogari, vel mitigari, etiam sine consensu personali Papæ (sufficit enim con-sensus legalis) potest: sed consuetudo per-mittens retentionem librorum Hæreticorum in quibusdam locis, vel lectionem librorum Hæreticorum non de Religione tractantium, aliquas tamen hæreses continentium, & sic mitigans Bullam Cœnæ, vel exinde fieri po-test rationabilis, quòd Bullæ in omni rigore observatio in quibusdam Germaniæ locis pru-denter sperari non possit, & urgeretur sine fructu, atque cum magno animarum detri-mento; cum plurimi, aliàs probi & Sedi A-postolicæ addictissimi, pro excommunicatis habendi forent. Quando autem lex definit esse rationabilis, consuetudo opposita fit ra-tionabilis. Vid. *tit. de Consuetud. & tit. de For. Comp. n. 25.* Atque hanc doctrinam, quòd consuetudo possit derogare Bullæ Cœ-næ, vel hæc non esse recepta quoad reten-tionem, imò & lectionem librorum prohibi-torum, jam pridem supposuit doctissimus Be-canus *to. 2. tr. 1. de Fide c. 15. q. 80. n. 5.* dicens, *ubi Bulla Cœnæ, vel Index librorum prohibitorum receptus non est, Catholicos in Germania non ex-communicari, qui legunt libros Hæreticos. Qua sententia* (ait Engel in *Manuali p. 3. c. 2. de Pœ-nit. in Catal. Exom.*) *præsertim in illis locis deser-vire potest, ubi omnia scatent hæreticis & hæretico-rum libris. Ubi enim facilis est peccandi materia, non expedit tam gravem censuram dictare, ne con-scientius laqueus injiciatur; cum lex debeat esse non valde difficilis sed utilis secundum patriæ consuetu-dinem, loco & tempore conveniens. can. 2. d. 4.* Contra hanc doctrinam velut prorsus insoli-dam ardentè insurgit & fusè disputat P. Reif-fensattel à n. 79. usque ad n. 93. Verùm argu-menta ipsius, nî fallor, facile solvuntur ex iis, quæ tradidi ad dictos *tit. de Consuet. & For. Comp. item ad tit. de Constitut. §. 2.* quòd Lecto-rem brevitatè causâ remittere cogor. Ad 6. *N. Ant.* aliud est, Bullam Cœnæ quoad unum vel alterum punctum atque in omni rigore non esse receptam, connivente Pontifice justis de causis, aliud simpliciter non esse receptam: illud mihi videtur probabile, istud nullatenus, nec sine stomacho & justa indignatione à quibusdam sciolis, & Ecclesiasticæ libertatis inimicis nudè & crudè asseri audivi, Bullam

Cœnæ in nostris partibus absolutè non esse receptam; quod falsum esse & positivè & negativè, à priori & posteriori demonstrari potest.

- 9 Quæres, quales libri prohibeantur in *Indice librorum prohibitorum*, quem Pius IV. juxta decretum Tridentini primitus confici curavit, & plures postea Pontifices, nominatim Sixtus V. & Clem. VIII. continuârunt & auxerunt? &c. Illi sunt in triplici classe. Ad *primam classem* pertinent libri, propter ipsos Auctores Hæreticos prohibiti seu damnati, uti sunt ab Hæreticis, vel de hæresi publicè suspectis editi, simulque continent ex professo Hæresim, vel tractant ex professo de Religione, licet hæresim non contineant: maximè autem libri Hæresiarcharum, seu qui Hæresim invenerunt, vel suscitârunt, vel duces sunt & capita Hæreticorum, uti Lutherus, Calvinus, Zwinglius &c. licet sint libri nec de Religione tractantes, nec Hæresim continentes; quia *damnato Authore*, scilicet nominatim ut Hæretico, *damnantur ejus scriptura, & libri, & opera. Summar. c. 4. h. t.* Qui hos libros primæ classis legunt, excommunicantur excommunicatione reservata. Ad *secundam classem* spectant libri non propter Auctorem, sed propter doctrinam prohibiti: quia nimirum continent doctrinam non sanam, suspectam, bonis moribus repugnantem, sive sint Auctores Infideles, Hæretici, sive Catholici, ut si contineant ex professo Artem Magicam, vel ad hanc pertinentia, res obscenas vel lascivas Fidei contrarias, vel suspectas. Ad *tertiam classem* revocantur libri ob doctrinam sive Religionem sive bonis moribus contrariam damnati, qui tamen certos Auctores non habent, sed latentes. Et hi quandoque peiores sunt, quàm libri primæ classis, cum liberius ac minori verecundia venenum porrigant, teste experientia, eò quòd lateant. Qui legunt libros secundæ & tertie classis, non incurrunt excommunicationem, si de Religione non tractent, nec Hæresim ex professo propinent, sed solum contineant doctrinam bonis moribus adversantem; sed arbitrariè puniendi sunt ab Episcopis: incurrunt autem, at non reservatam, si Hæresim ex professo tradant. *Reg. 10. Indici.* imò reservatam, si libri tertie classis ex professo de Religione tractent, vel Hæresim tradant, & aliunde sufficienter sciatur, vel indubitato præsumatur, Authorem esse Hæreticum; quia tunc censentur tales libri prohibiti in Bulla Cœnæ, quæ statuit excommunicationem reservatam.

- 10 Circa hunc Indicem adverte adhuc 1. eundem valde auctum esse ab Alexandro VII. & à posterioribus Pontificibus in dies augeri. Alexander VII. novum confici curavit, in quo præter prioris Indici libros etiam ponuntur alii, qui postea prohibiti sunt, ac referuntur ordine Alphabetico, omisâ tamen triplicis classis distinctione, quamvis illis, qui primæ sunt classis, apponatur tò I. CL. seu *prima classis*; ceteri proin pertinebunt ad secundam vel tertiam. 2. Ad secundam

classem revocari quoque posse libros Juristicos, Medicos, Philosophicos, Politicos, Historicos, ab Hæreticis editos, & hæreses hinc inde insperfas, non tamen, nisi obiter probatas, vel relatas continentes; nisi malis cum P. Reiffenstuel dicere, hos libros omnino non comprehendi sub prohibitione Ecclesiæ. 3. Quamvis Laym. l. 2. tr. 1. c. 15. n. 1. & alii cum ipso asserant, Indicem quoad libros secundæ classis (idem videntur sentire de libris tertie, saltem si ex professo non tractent de Religione, vel Hæresim docere intendant, simulque satis aliunde constet, vel præsumatur Auctor esse Hæreticus) absolutè non esse receptum in Germania; idem tamen sustineri vix posse; cum libri de rebus obscenis, superstitionibus, rebus magicis, maleficiis, incantationibus &c. habeant Auctorem Catholicum, & ad secundam classem pertineant, passim etiam in Germania habeantur pro vetitis ab Auctoribus Germanis, & Fidelibus: quamvis patem cum Engel h. n. 9. cum non esse receptum secundum quid, & quoad excommunicationem incurrendam; item non esse receptum quoad illos libros à Catholicis scriptos, alias optimos, qui continent unam vel plures doctrinas, cum Theologia, SS. Canonibus, Pontificum constitutionibus, non satis consonas, aut in certa materia excedunt, scribendo, vel glossando super materia, de qua non licet &c. quales libri in specie sunt *Manuale Regularium* Francisci Pellicani, *Privilegia Regularium* Brunonis Chalcocini, *Collectanea* Augustini Barbose, *Dilatationes & Remissiones* &c. quia non obstante quòd Index hos libros prohibeat, passim tenentur & leguntur. Et in hoc etiam Reiffenstuel in hac materia aliàs rigidus, nobiscum sentit n. 119. apud quem etiam vide Regulæ Indici n. 111. & decreta circa impressionem librorum n. 137. & alia, quæ eruditè tractat. Idem judicium de non-recepto Indici mihi est quoad libros Politicos, Juridicos, Historicos &c. ab Hæreticis confectos, & plures vel unam Hæresim incidenter continentes. Quamvis autem quoad hos Hæreticorum libros meò judicio cesset prohibitio Ecclesiæ, apud multos tamen sæpe non cessat prohibitio Juris Naturalis ob periculum perversionis, præsertim apud eos, qui sine insigni in rebus Fidei periti, ac sine gravi causa, sed ex curiositate vel alio vano motivo legere præsumunt, uti jam olim notavit laudatus Becanus lo. cit. Qui proin graviter vel leviter peccabunt contra Jus Naturale, pro ratione periculi, cui se exponunt. Præcipue autem periculum perversionis, vilipensionis Pontificis Auctoritatis, & variorum errorum imminere incauta, ac rerum Historicarum imperitis, præsertim juvenuti, imminere existimo ex lectione librorum Historicorum ab Hæreticis editorum, quia ubique contra Papam, statum Ecclesiasticum, Conciliorum & Ecclesiæ auctoritatem &c. aliqua falsa immiscet, vel re-

ra exaggerant in eorum contemptum & vilipensionem, vel laudabilia vera dissimulant, vel ludicrè & contemptibiliter proponunt, ita ut non tantum Religio Catholica, sed etiam Principes & viri Catholici summis laudibus digni, & quidquid Catholicum est, deprimatur & vilescat: nec unquam tradunt puram, & non corruptam Historiam, interim curiosa immiscentes, ut ad legendum alliciant, uti in specie facit Hübnerus, qui liberrimè dicit, quod vult, & nihil omnino probat, petilens & fallacissimus pseudo-Historicus. 4. Retentionem librorum Hæreticorum, etiam de Religione tractantium, & Hæresiarcharum citra piaculum asservari in Monasteriis in loco separato & clauso; vel quia Superiores habent privilegium suis subditis dandi licentiam legendi hujusmodi libros, vel (quod securius est, cum forte ejusmodi privilegia sint revocata à Gregorio XV. in sua *Constit. Apostolatus officium*. 40. & Urbano VIII. in *Constit. sua* 116. quæ eodem modo incipit, item ab Alexandro VII. in *Constit. Speculatores Israël*. 15. ut putat Reiffenstuel n. 121. *segg.*) quia in quovis ferè Monasterio in locis Hæresi infectis obtinent à Sede Apostolica, mediata vel immediate unus vel plures licentiam legendi tales libros, vel obtinebunt probabiliter, in ordine ad melius confutandos Hæreticos vel alta de causa; quæ licentia frustra daretur, si non liceret asservare dictos libros; adeoque hæc asservatio in Monasteriis non videtur esse prohibita in Bulla Cænæ, vel in Indice librorum prohibitorum. Reiffenstuel n. 129. *segg.*

11 Dico 4. Disputare cum Hæreticis, privatim & publicè, de rebus Fidei, Laicis omnibus etiam doctis, de Jure prohibitum est sub pœna excommunicationis ferendæ sententiæ. 2. & prædicare Verbum Divinum sive Hæreticis sive Catholicis, licet non sub excommunicatione. 3. imò & Clericis, & quidem sub excommunicatione, nisi ad Prædicationis officium legitime deputentur. Pars 1. clarè habetur c. 2. §. *inhibemus* 1. h. t. in 6. Ratio, quia Hæretici, præsertim errorum Magistri, sæpe sunt versipelles, dolosis argumentis, & subdolis effugiis assueti; Laici autem Catholici plerumque non satis periti, ideo fortè succumberent tam suò quam aliorum audientium periculo. Extendunt hanc prohibitionem plurimi etiam ad Clericos saltem minus peritos, propter textum in *can. 36. caus. 24. q. 3.* verum quia in integra lectione additur; *nam & injuriam facit Reverendissima Synodo, si quis semel judicata, & rectè disposita revolvit, & publicè disputare contenderit*, ideo glossa v. certamen & alii putant, hic tantum prohiberi disputationem dubitativam de Fide, qua plenè definitus Fidei articulus vocatur in dubium. Si verò imperitus sit Clericus, Jure Naturali abstinere debet propter periculum. Cæterum in Germania, & locis, ubi Hæretici degunt immixti Catholicis, etiam quoad Laicos, saltem rerum Polemicarum peritos, vel nunquam recepta hæc

Lib. V. R. P. Vitz Fiebler.

prohibitio est, vel iterum abrogata, ut videmus in praxi. Sanch. Becan. Laym. Pirh. Wiestner, Sannig &c. Pars 2. constat ex c. 12. & c. sicut 14. h. t. Pars 3. ex c. 13. §. *Quia verò* 6. eod. Modum disputandi cum Hæreticis vid. n. 23. *segg.*

Dico 5. Quamvis Hæretici formales sint excommunicati omnes, uti & Credentes &c. 2. si tamen nominatim non sint denunciati ut excommunicati, hodie post Bullam *Ad evitanda* Martini V. non sunt vitandi, sed communicare cum ipsis licet in omnibus. 3. præterquam in rebus Divinis profitendo eorum ritus aut dogmata: vel in crimine hæresis: vel quando ex communicatione cum ipsis sequeretur periculum perversionis, aut contemptus Religionis Catholicæ, aut scandali: item regulariter illicitum est contrahere cum ipsis Matrimonium: vel extra necessitatem recipere ab ipsis Sacramenta, saltem si hoc fieret cum scandalo, aut Sacramenta ministrarentur ritu Hæretico, Pars 1. patet ex c. 7. §. 8. & c. h. t. & Bulla Cænæ, Pars 2. ex d. Bulla *Ad evitanda*. Pars 3. inde, quia hujusmodi prohibita sunt Jure Divino & Naturali, hæreticum hominem devitari jubentibus ob pericula &c.

Quæres, an liceat Catholicis Hæreticos recipere, ac tolerare concessio domicilii in suis territoriis, uti & eorum ritus, ac Religionis falsæ exercitium permittere? R. nulloatenus; quia Jura omnia reclamant. Humana in c. 9. §. *statuimus* c. 13. §. 2. l. 2. 5. cum *Auth. Si verò & Auth. Gazaros* c. h. t. Naturale & Divinum; quia Hæresis est crimen Deo summè injuriosum, animabus perniciosum, Republicæ etiam politicæ turbativum juxta illud S. Ambrosii 3. *Offic. vix firma esse possunt pacis jura, inter quos est fidei bellum*. Testis est nostra Germania misere dissecta & discors propter hæreses receptas & toleratas. Imò juxta SS. Patres Hæretici sunt peiores Paganis & Judæis; quia ab his plures & facilius pervertuntur Catholici, ac detestabilior est, qui veritatem agnitam impugnatur, & desertor fidei, quam qui veritatem nunquam agnovit, & fidem nunquam tenuit. Hæreticos Gentilibus peiores esse, nemo dubitat: Gentiles enim per ignorantiam blasphemant, Hæretici autem scientes veritatem laniant, ait S. Chrysost. in c. 12. *Matth.* Similia habet S. Aug. de *Civ. Dei* c. 25. l. 21. Unde Hæretici à SS. PP. vocantur *diaboli progenies: organa Sathana: diaboli: pestes, & lues Fidei: mendacii exercitus, & fraudis propugnatores: clibanus impietatis: filii pestilentia, & gurgites omnium malorum*. Excipe tamen 1. nisi unus vel alter recipiatur aut toleretur cum certa spe conversionis, & absque ullo periculo perversionis Catholicorum. 2. casum necessitatis, quo armis & potentia ita invaluerunt, ut repelli, vel expelli nequeant. 3. casum majoris periculi, quod subiret Religio, si Catholici niterentur repellere vel ejicere Hæreticos; si nempe alias periculum foret, ne aliqua provincia vel Regnum totaliter, vel adhuc major illius pars deficeret à Fide. 4. casum

Ti 2

sum

sum pacti vel contractus per se & ex obiecto non peccaminosi, nec invalidi, quo Hæreticis fuit promissa receptio, vel receptorum toleratio, ac liberum Religionis exercitium. Sed hinc

- 14 Petes, an pacta cum Hæreticis inita circa Fidem, consequenter data ipsis fides sit servanda? R. In politicis rebus certò fides servanda est. Ea autem pacta, quæ incuntur in ipsorum Sectæ favorem, promittendo receptionem, tolerationem, liberum Religionis exercitium, tunc servanda sunt, quando aliunde sunt valida, & non supervenit nova causa non servandi. Communis ex l. 1. ff. & c. 1. c. 3. de Pactis. exigitque Fidelitas & Justitia, ut pacta, præsertim publica, serventur: item Jus Gentium, & Scriptura S. 2. Reg. 21. v. 6. licet pacta cum Infidelibus sint inita. Valida autem hæc pacta non sunt, nisi ineantur ad evitandum majus malum & periculum Religionis, vel ad procurandum majus bonum Religionis; cum nulla possit per pactationem induci obligatio ad illicitum, & Juri Divino, Naturali, ac Humano adversans. Nec sufficit major utilitas temporalis, vel damnum temporale quodcunque Catholicorum. Pacificatio Osnabrugensis, in qua tot Episcopatus & Provinciæ Hæreticis cessæ sunt, & liberum Calvinistis exercitium Religionis indultum specialiter est irritata ab Innocentio X. in Const. Zelo Domus Dei. Quibus pactis, de se licitis & validis, seclusis possent & tenerentur Catholici Principes ex suis terris ejicere Hæreticos, & si alio modo coercere & expellere non possent, etiam per bellum ob solam hæresim contra ipsos movendum. Communis & certa. Addidi, nisi superveniat nova causa non servandi, ut si periculolas machinationes molirentur contra Catholicos, Religionem, provinciam, vel alia enormia & contra Pacem publicam &c. perpetrarent; nam propter hujusmodi causas etiam Judæos semel receptos licet expellere.

- 15 Dubitabis, an liceat Catholicis inire fœdus cum hæreticis, quo ab ipsis exigunt vel accipiunt auxilium, ac vicissim ipsis promittunt vel dant pro tempore belli, quod vel actu geritur vel geretur? aut fœdus, ut vocant, offensivum & defensivum, contra quoscunque hostes? Ad hoc dubium P. Reiffenstuel a n. 157. usque ad n. 225. h. t. fuse, accurate, & ardenti zelo responderet, qui proinde legi meretur.

- 16 Dico 6. Judex in causa Hæresis est solus Ecclesiasticus privativè, licet ea incidenter & non principaliter deducatur in Judicium, vel sola quæstio facti moveatur. Communis & certa ex c. 18. h. t. in 6. quia Hæresis est crimen merè Ecclesiasticum, uti dicit c. cit. sed de Ecclesiasticis judicare solus est Judex Ecclesiasticus, licet incidenter tantum deducatur in Judicium. c. 2. 3. de Judic. c. 3. de ord. cognit. c. 7. qui filii sint legit. vel licet moveatur sola quæstio facti. c. 12. de sent. Excomm. in 6. Confirmatur ex Const. Quia alias. Gre-

gor. XIV. edita 1591. ibi: de crimine Hæresis cognitio ad forum Ecclesiasticum tota pertinet, neque Curia Sacularis se quoquo modo intromittat. Judex proin ordinarius est Papa per totum mundum: Legatus à latere in Provincia, ad quam est missus: Episcopus per suam Diocesim sive Laici sive Clerici sunt de Hæresi suspecti vel delati. c. 13. §. ult. & Clem. 1. §. 1. h. t. Capitulum Cathedrale Sede vacante, c. 9. v. vel Clerici eod. Prælati jurisdictionem quasi-Episcopalem exercentes pro suo districtu. Molin. de Just. tr. 5. d. 28. n. 11. alioque. Tanquam Delegatus verò idem Episcopus quoad exemptos, etiam Religionis, suæ Diocesis. c. 9. in fine cit. Constit. Romanæ 26. Pauli V. & Constit. Licet alias Alexandri VIII. Item Inquisitores in Hæreticam pravitatem in suo districtu, regulariter tamen unà cum Episcopo, licet non in Episcopos ipsos, vel Legatos Papæ, vel Principes Laicos Superiorem non recognoscentes, sine expresse Papæ licentia. c. 11. 16. h. t. in 6. Sed in Germania, ubi Inquisitio Sacra non est in usu, ad solum Episcopum, qui dicitur esse Inquisitor Natus in sua Diocesi, pertinet causa Hæresis; licet contra Laicos, utpote toleratos Hæreticos, in Germania procedere nequeat; intellige contra Lutheranos, & ad evitanda turbas etiam contra Calvinistas, licet hi tolerati tantum sint in Imperio per Pacificationem Westphalicam, quam Innoc. X. declaravit & voluit irritam: contra alios Hæreticos, in Germania non toleratos, uti & contra novarum Hæresum auctores nihil videtur obitare, quò minus procedere possit Episcopus Germaniæ. Judex in causa Hæresis procedere potest summarie, de plano, & sine figura Judicii, observatis tamen ejusdem substantialibus, quæ sunt citatio Rei, probationes, exceptiones & defensiones, ut notant Farinac. Pirh. & alii. Testes possunt tere omnes esse, modò non sint inimici ipsius Rei, etiam accusator, complex criminis, Laicus adversus Clericum, infamis, perjurus &c. c. 4. de testib. c. 5. c. 8. h. t. in 6. Vallensis & alii.

Oppones 1. Quando movetur quæstio meri facti, v. g. utrum quis protulerit verba Hæretica &c. nihil spiritualitatis involvitur: ergo Judex competens in dicta quæstione est etiam Laicus. 2. Judex & Magistratus Laicus suspectos vel diffamatos de Hæresi potest capere, incarcerare &c. ut facient plerique propter c. 18. h. t. in 6. post pr. ergo est competens Judex. 3. l. 8. §. fin. C. h. t. Laico Judici tribuitur jurisdictio, quando Laicus agitur reus Hæreseos: ergo. 4. Si Episcopus & Sede vacante Capitulum, est Judex Ordinarius in causa Hæresis, erit quoque Vicarius eorum Generalis: sed hoc negatur à pluribus. 5. Si Episcopus est Judex Delegatus quoad Exemptos suæ Diocesis, etiam quoad hos erit Capitulum Sede vacante; cum succedat Episcopo in iis, quæ ad jurisdictionem spectant. 6. Prælati Regulares, etiam non exempti, procedunt in causa Hæresis.

Hæresis contra suos subditos, quia hos Hæreticam sectam amplexos capiunt, & reverbos judicant, puniunt &c. uti videmus: ergo respectu Regularium seu Religiosorum Judex non est Episcopus. 7. Solius Papæ est declarare, an aliquid sit Hæresis vel non: ergo iste solus est Judex in causa Hæresis. 8. ad 1. *N. Ant.* quia semper involvitur quæstio juris; quia, ut quis puniri possit ut Hæreticus, non sufficit constare, quod verba hæretica v. g. protulerit, sed inquirendum, an verè sint hæretica, an protulerit cum vel sine pertinacia &c. quæ sunt quæstiones juris. Ad 2. potest quidem hoc Judex Sæcularis, si Rei sint suspecti de fuga, at cognoscere judicialiter, vel judicare tales nequit propter defectum jurisdictionis, sed remittere debet ad examen Judicis Ecclesiastici. Pari modo tenetur Judex Laicus Hæreticos sibi traditos à Judice Ecclesiastico, non examinata causæ justitiâ, punire secundum Jura absque tergiversatione, & sic sententiam Judicis Ecclesiastici exequi sub poenâ excommunicationis. *c. 18. cit. v. prohibemus.* Ad 3. Jus Civile correctum est à SS. Canonibus, nec in ejus potestate est, de crimine mere Ecclesiastico, contra quod ex SS. Litteris & secundum SS. Canones pronuntiandum, quidquam statuere contra eosdem SS. Canones. Ad 4. *dist. Ma.* erit quoque Vicarius Generalis ex speciali mandato Episcopi, ob gravitatem hujus criminis, uti insinuat Trid. *s. 24. c. 6. de Ref. c. Ma.* sine mandato speciali. *N. Ma.* Vicarius Capituli non videtur opus habere speciali mandato; cum vi generalis mandati possit omnia, etiam illa, quæ Sede plena exigunt mandatum speciale, uti docuimus ad *Tit. de Officio Vicarii n. 12.* Quo tamen non obstante potest Capitulum alicui tertio committere causam Hæresis à suo Vicario avocatum. Ad 5. negatur sequela; quia Capitulum non succedit Episcopo in iis, quæ Episcopo competunt ex jure & jurisdictione delegata. Ad 6. *dist. Ant.* procedunt ex Consuetudine in Germania. *C. Ant. de Jure Scripto & Communi. N. Ant.* Ad 7. Solius quidem Papæ est in dubio decernere ac definire, an dogma vel doctrina sit Hæretica, nec ne: supposito autem, quod aliunde vel ex SS. litteris, vel ex definitione prævia Pontificis, aliquid certò sit hæresis, de hac cognoscere, judicare, & reum punire Papa concessit quoque Episcopis &c.

18 Dico 7. Absolvere ab hæresi completa & occulta eique annexa excommunicatione, pro foro interno de Jure probabiliter possunt Episcopi per se ipsos in sua diocesi, & per vicarium specialiter ab ipsis ad hoc deputatum. 2. Prælati quasi Episcopalem jurisdictionem exercentes in suo districtu. 3. Prælati Regulares exempti suos Religiosos. 4. Quidam Religiosi ex speciali privilegio extra Italiam. 5. imò in Germania probabiliter sine privilegio speciali. 6. & in

articulo mortis quilibet sacerdos. Pars 1. patet ex Tridi. quod *sess. 24. c. 6. de Ref.* ait: liceat Episcopis --- in quibuscunque casibus occultis, etiam Sedi Apostolica reservatis, delinquentes quoscunque sibi subditos in diocesi sua, per se ipsos, aut vicarium ad id specialiter deputatum, in foro conscientie gratis absolvere, imposita penitentia salutari. Idem & in hæresi crimine in eodem foro conscientie eis tantum, non eorum Vicarius, sit permissum, scilicet sine speciali mandato & committione Episcoporum, ut concordent ultima prioribus. Quod Episcopis, probabiliter etiam Capitulo Sede vacante concessum esse videtur, exercendum per suum Vicarium à Capitulo deputandum, ut docet Leuren. in suo *Vicario Episc. q. 477. cum Sanch. Garc. Dian. Pirhing &c.* contra Suar. Bonac. Palao; quia Episcopis quæ Ordinarii, non verò quæ Delegatis, Apostolica Sedis, id videtur indultum à Tridentino. Pars 2. quam tenet idem Leuren. ad *h. t. q. 199. n. 2.* cum Sanch. Sayro, Avila, Palao, Pirhing contra Suar. Bonac. Garc. probatur ex priori ratione, quia potestas absolvendi ab Hæresi Episcopis concessa videtur spectare ad ordinariam eorum jurisdictionem, licet Jure speciali, non tamen mere privilegiato, utpote Jure Antiquo, vi cujus nulla Hæresis erat reservata, jam concessam: sed in hac Episcopis æquiparantur tales Prælati. Pars 3. probatur ex motu proprio S. Pii V. hujusmodi Prælati in suos Regulares subditos jurisdictionem quasi-Episcopalem concedentis; ut refert Roderiq. *ro. 1. qq. Regular. q. 61. n. 9.* quam potestatem quasi-Episcopalem eis etiam tribuit *c. Abbates. de Privil. in 6.* competentem verò solis Majoribus Superioribus, qui apud Mendicantes sunt Generales & Provinciales. Idem tamen non procedit in Hispania, ubi absolutio Regularium ab Hæresi spectat ad Inquisitores. Pars 4. ex *Brevi Julii III. anno 1552. 22. Octob.* & postea confirmatò vivæ vocis oraculo à Gregor. XIII. anno 1584. 18. Mart. vi cujus Præposito Generali Societatis JESU indultum est absolvere vel per se vel per alios quoscunque à calibus Hæresis & aliis contra Fidem & consequentibus Censuris quibuscunque (etiam ortis ex lectione librorum Hæreticorum, uti eidem Societati concessit Gregor. XIII.) quæ facultas communicatur Provincialibus cum potestate communicandi aliis. *Compend. Privileg. Societatis v. Absolutio §. 7. 8. 10. 11.* Id quod propter alias adhuc speciales concessionem maxime procedit in nostris Regionibus Septentrionalibus. Pars 5. eruitur partim indè, quod Religiosi Mendicantes eandem potestatem sortiti sint in casibus Papalibus, quam Episcopi, quæ Episcopi, & jure ordinario obtinent. Sed hoc patitur difficultatem propter Decretum Urbani VIII. 1628. excipientis casus Bullæ Cœnæ, qualis est etiam Hæresis, licet eo non obstante id adhuc affirmant 11. Auctores apud Moya in *qq. Select. rr. 3. q. 5. n. 4.* vide infra *n. 20. & 21.* partim quod in Germania (quantum mihi constat) passim & quotidie Religiosi

giosi ad se accurrentes in Hæresi natos, convertant ad Fidem & ab hæresi absolvant, nec Româ licentiam petant, eaque hoc non ignorante, nec reclamante. Quapropter in his circumstantiis non stringet propositio ab Alexand. VII. damnata: *Pralati Regulares possunt in foro conscientia quoscunque Saculares ab hæresi occultâ absolvere.* Quod, licet universaliter verum sit, patitur tamen exceptionem in Germania, ubi hæreses impunè grassantur. Et ob hanc causam Carmelitis Discalceatis teste Gobat *tr. 7. Theol. Experim. n. 638.* à Clem. VIII. amplissima potestas absolvendi ab hæresi data est pro Gallia, Flandria, Germania, Polonia. Accedit, quòd Bulla Cœnæ, ubi reservatur hæresis, in Germania non videatur esse recepta quoad reservationem & similes penas, uti dicam *n. 20. 21. seqq.* Pars 6. est certa tum ex Bulla Cœnæ, quæ expressè excipit constitutum in articulo mortis, sed ita, ut talis cautionem prius præstet de stando Ecclesiæ mandatis & satisfaciendo pro irrogata injuria, scilicet sub juramento: tum ex Trid. *s. 14. c. 7. ibi:* ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in Ecclesiâ DEI custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis: atque ideo omnes sacerdotes, quolibet penitentes, à quibusvis peccatis & censuris absolvere possunt. Adverte autem, articulum mortis hic non sumi strictè, & tantum pro ægritudine, ex qua prudenter timetur mors, sed etiam quodvis probabile mortis periculum illius nomine intelligitur, quale v. g. est in conflictu bellico, in periculosa navigatione &c. ut habet communior cum Barbosa & Diana.

19 Dixi in Assertionem 1. ab hæresi completa, nempe interna & externa simul: siquidem casus reservatus non est adhærere in sola mente errori hæretico, si id exterius non prodatur per actum externum de se mortaliter peccaminosum; neque exterius tantum negare Fidem, non verò in mente. 2. occultâ, h. e. non publica, seu non notoria aut famosa, licet à quibusdam sciatur. 3. eique annexa excommunicatione; nam Hæresis, uti & quodvis aliud peccatum, non est reservatum Pontifici, nisi simul censuram habeat annexam: unde si quis ignorasset excommunicationem esse annexam Hæresi, illam non incurreret, consequenter Hæresis non esset reservata Papæ: item si quis potestatem habens absolveret ab excommunicatione, non tamen ab Hæresi, hæc cessaret esse reservata. 4. pro foro interno: nam pro externo, non obstante etiam Bulla Cœnæ absolvere juxta Farinac. Palao, Pirhing, Reifensstuel *h. t. n. 369.* non solum Inquisitores, sed etiam Episcopi possunt ab Hæresi, tanquam Delegati Sedis Apostolicæ, vi *c. 11. v. si verò h. t. in 6.* abjuratâ tamen prius Hæresi, & modò absolvendus non sit Hæresiarcha seu auctor novæ Hæresis, vel relapsus in Hæresim. Quæ absolutio eatenus juvat etiam pro foro interno, quatenus sublatâ per Absolutionem excommunicatione quis deinde

de Confessarius à peccato Hæresis absolvi potest, uti notant iidem Auctores: quavis vice versa absolutio pro foro interno impetrata nihil omnino prodest pro foro externo. Forum autem internum est duplex, Penitentiale seu Sacramentale, quando nempe simul administratur Sacramentum Penitentiae, & pro hoc foro nec Episcopus absolvere ab Hæresi potest, nisi sit actu Sacerdos de Foro conscientia, quod non necessario exigit Sacramenti Penitentiae administrationem, neque Ordinem Sacerdotalem: & hinc pro foro conscientia Episcopus etiam nondum Sacerdos, vel nondum consecratus, modò sit confirmatus, & sic jurisdictionem Episcopalem adeptus, validè ac licitè absolvi ab excommunicatione hæresis & aliis censuris. *s. in sua Diocesi,* quibus verbis indicatur non tantum eum, qui absolvit, debere esse subditum Episcopo, sed etiam Episcopum debere actu existere in sua Diocesi, quando absolvit, non quòd Episcopus existens extra suam Diocesim nequeat exercere actum jurisdictionis voluntariæ, qualis est absolutio à Censuris, sed quòd Papa in Tridentino existentiam illius in diocesi requiriverit tanquam conditionem, sine qua noluit dare potestatem absolvendi. 6. de Jure, scilicet Communi Tridentini, abstrahendo à consuetudine, & privilegio. 7. probabiliter; vehementer enim reclamant plurimi & gravissimi Doctores propter Bullam Cœnæ, hanc clausulam habentis: *ceterum à prædictis sententiis nullus per alium, quàm per Romanam Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus* --- absolvi potest, etiam prætextu quorumvis facultatum & indulgentiarum quibuscumque personis Ecclesiasticis Sacerdotibus, & quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium ac Militarum Regularibus, etiam Episcopis vel aliis Dignitate majore præditis --- per nos & dictam Sedem, ac cujusvis Concilii Decreta --- in genere vel in specie concessorum. Unde inferunt, licet Tridentinum respectu Episcoporum sultulata reservationem Hæresis occultæ Jure antiquiori statutam, per Tridentinum tamen concessam Episcopis & aliis, qui nomine Episcoporum veniunt, quoad absolutionem Hæresis potestatem à Bulla Cœnæ postmodum iterum ademptam esse. Quapropter

Quæres, an potestas, Episcopis à Tridentino concessa, absolvendi ab Hæresi & aliis delictis occultis Sedi Apostolicæ reservatis revocata sit per Bullam Cœnæ? R. cum Navar. *lib. 5. Consilior. tit. de Sent. Excomm. conf. 15.* Gutierrez *qq. Canon. l. 1. c. 13. f. Lorca 2. 2. d. 45. n. 20.* Vienti *l. 6. de penit. c. 14. n. 7.* Chapeaville *in thesauro casuum refer. p. 2. c. 1. q. 3.* Engel *h. t. n. 11.* & pluribus aliis, quorum 24. recenset Barbosa *de potest. Episc. allegat. 40. n. 21.* probabiliter non esse revocatum saltem in Germania. Quam sententiam Sanch. *l. 2. in Decal. c. 11.* licet Adversarius, vocat ex rationibus & auctoritate Doctorum probabilissimam. Oppositum tenent Genuens. Suar. Sanch. Barb. Garc. Pagn. Tusch. Farinac. Palao, Gobat. Pirhing. Pagn.

Figurat. Vinc. Petra, Reiffenstuel &c. Probatur 1. Ut Papa censeatur derogare alicui Concilio Generali, oportet, ut specificè exprimat, & non terminis tantum generalibus, uti facit in *d. Bulla*, decretum talis Concilii, præsertim si illud recens fuerit, quale est Tridentinum. Laym. in *c. 1. de Constit. n. 8.* Sanch. l. 3. de *Matrim. d. 26. n. 7.* Barbosa de *potest. Episc. alleg. 33. n. 24.* & alii plurimi ab his citati ex *c. 28. de Refor. c. 3. de Capell. Monach.*

2. Per dispositionem subsequentem generalem non censetur derogari priori specificæ. *arg. c. generi de R. J. in 6.* præsertim cum correctio juris sit omni modo evitanda; sed Tridentinum loquitur de absolutione ab Hæresi occulta in specie, at Bulla Cœnæ de Hæresi genericè, adeoque intelligenda de publica, ne contradicat Tridentino. 3. Per Bullam Cœnæ neque juxta Adversarios derogatur *c. 11. h. r. in 6.* ubi Episcopis conceditur potestas absolvendi ab Hæresi pro foro externo, utique non alia de causa, quam quod Bulla loquatur generaliter de absolutione Episcoporum, nihil exprimendo de foro in-vel externo, utrum Episcopi absolverent ut Ordinarii vel Delegati, ut nimirum evitetur correctio Juris, & quia per genus non derogatur speciei: ergo à pari. Ex quo formatur ulterius hoc argumentum: supposità licentià absolvendi ab Hæresi pro foro externo inefficaciter Bulla prohiberet absolutionem pro interno; quia etiam juxta Adversarios facta absolutione pro foro externo quilibet Confessarius, adeoque & Episcopus, valide absolvit pro foro interno: ergo Bulla non ademit Episcopis potestatem absolvendi pro foro interno.

4. Multi doctissimi & gravissimi Episcopi teste Grassius l. 2. *Decision. Auren. c. 13.* apud Chapeville in Germania, Gallia, imò & ipsa Italia utuntur post Bullam facultate ipsis per Concil. Trid. attributâ: ergo praxis & consuetudo declarat, non esse revocatam à Tridentino datam facultatem. Adde, quod Pontifex non præsumatur ignorare, hanc sententiam doceri à multis, & practicari, non tamen contradicat. Notanda hanc in rem sunt verba P. Gobat, quæ *tract. 7. Theol. Exprim. n. 371.* in Appendice recitat ex Wagnereck in *Exegesi l. 1. tit. 28. de Offic. Vicar. in c. licet in 6.* in hunc modum: dubium est, utrum facultas Episcopis à Concil. Trid. concessa ab hæresi occulta, & aliis Bullæ casibus per posteriorum Pontificum decreta sublata sit --- Quod ad Episcopos Germaniæ attinet, rectè meminisse jubet Laym. in *Conclus. Canon. de Jurisdic. c. 4. n. 73.* doctrinæ, quam Doctores uno ore non solum æquam, verum etiam necessariam tradunt, Casus Papales ob nimiam frequentiam, vel impedimentum adeundi Papam, fieri Episcopales; quod vel maxime locum habet inter Hæreticos in Germania, imò & in aliis casibus, ut confidenter existimem, cum eodem Laymanno, securitatis potius quam necessitatis esse, si Episcopi Germaniæ potestatem ab-

solvendi Hæreticos, quantumvis notorios, à Pontifice specialiter petant; quod probari potest ex *c. 1. de Tempor. Ordinari.* ubi Pontifex prohibet, ne Episcopi Italiæ aliquem ultra-montanum ordinent sine licentiâ Papæ, id solum restringit ad Episcopos Italiæ. Et Suarez de *Legib. l. 6. c. 3. n. 21.* negat extendi posse ad Episcopos Germaniæ, etsi videatur ratio similis, & idem periculum, additque, eam doctrinam facile applicari posse ad alia exempla; nam in præceptis Ecclesiæ multa reperiri possunt similia, inter quæ sunt posteriora decreta Pontificum, quibus videtur tolli potestas absolvendi ab hæresi occulta, concessa Episcopis à Trid. *f. 24. c. 6. de Reform. ubi, & ab aliis casibus Bullæ Cœnæ, præsertim in Bulla Cœnæ Gregor. XV.* talia videlicet non extendi ad Germanos, sed ejusmodi casus Papales propter multitudinem, & difficultatem adeundi Pontificem fieri Episcopales, juxta communem DD. Ita Gobat. Dein LaCrox de *Leg. l. 1. n. 637.* ait: *certum videtur, quod (Bulla Cœnæ) in Germania non obliget hodie quoad aliqua, vel saltem non cum illo rigore, ut notant Laym. alique gravissimi Doctores in Manuscriptis.* Idem Auctor lib. VI. p. 2. n. 1620. sic loquitur, Laym. Perlin. Gobat, & alii docent, Nos (Jesuitas) & quoscunque approbatos in Germania absolvere ab hæresi & lectione librorum prohibitorum posse; quia hinc non est facilis, imò plerumque est moraliter impossibilis accessus ad Papam &c. Neque ideo est obligatio scribendi Romam &c. Licet ipse videatur tenere oppositum. Dixi, saltem in Germania, pro qua pugnant speciales rationes, nempe 1. quod Bulla Cœnæ probabiliter quoad Censuras, consequenter & quoad Reservationem Papalem, non sit cum tanto rigore recepta. 2. quod ibi Hæresis sit frequentissima; non autem expediat reservari casus frequentissimos ob nimiam difficultatem recurrendi Romam ex una, & ex altera parte ob perpetuam necessitatem absolvendi revertentes quotidie ad Ecclesiam Hæreticos. Et ex hoc capite Episcopi passim dispensant in jejuniis, festorum observatione; eò quod frequenter sit necessarium dispensare; & ideo prudenter de Papa præsumatur, quod in casibus tam frequentibus non voluerit imponere onus semper recurrendi ad se. 3. quod ibi Hæretici sint tolerati; etiam in tantum, ut reversi non indigeant absolutione pro foro externo, adeoque censeatur excommunicatio pro foro externo jam esse sublata generaliter: eà autem pro foro externo sublata cessat & reservatio pro foro interno, uti dictum cum Adversariis. 4. Longè aliter in Germania discurrendum de Hæreticis, ubi impunè & passim versantur inter Catholicos, quam in Italia & Hispania, ubi reperiuntur fere nulli, & nulli omnino tolerantur. Adde, quod in Germania Hæretici plerique nascuntur tales, alibi autem fiant ex malitia: longè mitius autem procedendum utique est cum innocenter natis in Hæresi, quam malitiosè in illam lapsis. Accedit, quod in Germania ad fidem

ad fidem revertentes, & per absolutionem Ecclesiæ incorporandi, communiter prius fuerint tantum materiales hæretici: ergo recte generaliter omnes, licet aliqui fuerint formales per aliquod tempus, habentur pro non obnoxiiis censuræ & reservationi Papali; cum major pars trahat minorem & difficulter discernibiles sint formales à materialibus, saltem si excipias eos, qui ex Catholicis labuntur in Hæresim: cum quibus forte non immerito rigidius procederetur.

21 Oppones 1. Gregor. XIII. & Clem. VIII. teste Genuensi declararunt, per Bullam Cœnæ revocatam esse potestatem Episcopis à Tridentino concessam. 2. Idem declararunt Cardinales, Tridentini interpretes teste Fagn. Piascio, Vincent. Petra. 3. Episcopi, etiam Germaniæ, uti Frisingensis, teste Reiffenstuel, solent Romæ petere licentiam absolvendi ab Hæresi etiam occulta: ergo agnoscunt licentiam, sibi in Tridentino datam, esse revocatam. 4. Non est necesse ad derogandum Tridentino, ut fiat specialis ejusdem mentio & specifica, sed sufficit generalis, qua derogatur decreto cujusvis Concilii, ut multis allegatis docet Reiffenstuel ad tit. de Constitut. n. 529. seq. id probans ex his verbis Trident. s. 25. c. 21. de ref. Postremo Sancta Synodus omnia & singula, qua de morum reformatione, atque Ecclesiastica disciplina in hoc Sacro Concilio statuta sunt, declarat ita decreta fuisse, ut in his salva semper autoritas Sedis Apostolica & sit & esse intelligatur. Id quod etiam habet Constitutio Pii IV. confirmatoria Tridentini, & Stylus Curiæ Romanæ. Accedit, quod Jura superius citata, ex quibus probavimus necessitatem specificæ mentionis, ut derogetur Decreto Concilii Generalis, loquantur tantum de Rescriptis & litteris Apostolicis, non verò de novis Constitutionibus & legibus, ad quas, & non ad Rescripta, pertinet Bulla Cœnæ: ergo necesse non fuit, ut hæc faceret mentionem specificam Tridentini. 5. Alexander VII. proscripsit anno 1665. inter alias & hanc propositionem tanquam scandalosam: *sententia asserens, Bullam Cœnæ solum prohibere absolutionem Hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt, & id non derogare Facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est, anno 1629. die 18. Julii in Consistorio S. Congreg. Em. Card. visa & tolerata est*: ergo nostrum argumentum 2. est expresse reprobaturum.

22 & ad 1. Declaratio Gregorii XIII. & Clem. VIII. exinde redditur suspecta, quod nullam, uti tamen decuisset in re tanti momenti, desuper Bullam ediderint, ut omnibus constaret de sua mente; item quod post dictos quoque Pontifices multi, nemine reclamante, nostram sententiam tradiderint. Ad 2. Declarationes Cardinalium non habent vim, nisi approbatæ sint ab aliquo Pontifice, & in forma authentica producantur, de quibus nihil constat. Ad 3. Imprimis oppono exemplum aliorum Episcoporum, id non facientium, de quibus testatur Graf-

fis. Alii id faciunt non ex necessitate, sed quia etiam opposita sententia est probabilis, pro majori securitate, ad quam non tenentur. Ad 4. Ex illis Tridentini verbis, & Bulla Pii IV. prorsus nihil probatur contra nos, quia non dicunt, non debere fieri mentionem specificam Concilii Tridentini per novam constitutionem ei contrariam, uti voluerunt Jura antiqua, sed Papæ auctoritati non derogatum esse per Concilium, quod minus quoad Decreta morum & disciplinæ Ecclesiasticæ aliud possit statuere, quod ut verissimum agnoscimus. Stylus Curiæ, si detur, fundatur in probabilitate sententiæ oppositæ, per quod probabilitati nostræ sententiæ nihil derogatur. Cæterum non obstat, quod Jura pro nobis citata forte de meris Rescriptis loquantur; quia Rescripta Pontificia, si respiciunt integram communitatem, non differunt à Legibus, & vim Legum habent: quod autem requiratur in Jure specifica mentio in lege Pontificia Concilio Generali derogante, ratio Juris est, quod Decreta Conciliorum Generalium majori deliberatione & plurium sententiis fieri soleant. c. 57. de Elect. quæ ratio etiam militat in nova lege à solo Pontifice constituta. Ad 5. Illa propositio videtur damnata propter ultima verba, quasi hæc interpretatio Bullæ Cœnæ, de Hæresi publica tantum loquentis, foret approbata à Consistorio Cardinalium. Moya n. 5. ubi ait, probabiliter sic responderi posse. Deinde licet etiam damnata esset in sensu Adversariorum, Bullam tam de occulta quam de publica Hæresi loqui volentium, nihil tamen aliud sequeretur, quam argumentum, ex hac distinctione inter occultam & publicam Hæresin delatatum, non esse firmum: per hoc tamen nihil derogatur argumentis reliquis, præsertim specialiter pro Germania pugnantibus, propter quæ omnes allatæ objectiones contra eandem parum habere roboris videntur. Adde, quod Thomas Hurtado ro. 2. respo. mor. rr. 12. de Exam. Synod. c. 1. n. 1096. dicat, casum hæresis occultæ in Germania & Gallia factum esse Episcopalem, & ideo etiam Regularibus visuum privilegiorum, maxime Pii V. competere potestatem ab ea absolvendi.

Modus disputandi cum Hæreticis.

Dico 8. Quamvis disputare privatim cum omnibus Sectariis (Lutheranis & Calvinisticis) in Germania vi toleratæ consuetudinis prohibitum non sit Catholicis; tamen Jure Naturali non omnibus licitum, minus consultum est. Assertio optimè probatur illam explicando. Itaque dixi 1. privatim, nam disputationes publicas & solennes institvere cum ipsis utique permissum non est sine licentia tam Politici quam Ecclesiastici Superioris, cum possint turbare quietem publicam, & Fidem concernant. Dixi 2. in Germania vi consuetudinis; nam de Jure Communi alio-

disputare de rebus Fidei, etiam privatim tantum, prohibitum est laicis sub poena excommunicationis per sententiam infligendæ c. quicumque 2. de Hæreticis in 6. quia nempe laici præsumuntur non esse satis versati in Controversiis, ac proinde non sine periculo tum suo tum audientium congruere cum gente perversa & callida: imò & Clericis id prohibitum est ratione inconvenientiæ, sed sine poena excommunicationis. *Can. cum quibus causa 24. q. 3.* Cui tamen utrique prohibitioni consuetudine contraria derogatum est in Germania, ut aded tam Laici quam Clerici, modò rerum Polemicarum periti sint, in his terris licite disputent cum Adversariis nostræ fidei. Dixi 3. *Jure Naturali non omnibus licitum est*, nempe iis, qui non satis habent peritiæ, dexteritatis, quin & firmitatis in fide ac virtutis; hi enim & se & alios periculo succumbendi exponunt, & ruinæ spiritualis. Dixi 4. *cum omnibus*, siquidem, si Adversarii sint Hæretici materiales, & se non errare bona fide existiment, videndum est, an rationabiliter sperare possis, talem hominem, quocum disputare vis, convertendum à suo errore ad veram fidem; vel potius timendi causam habere, ne in erronea sua secta perseveret, etiam veritatem Catholicæ fidei edoctus, & suæ sectæ falsitatem: si prius, avidè arripienda est disputatio: si posterius, omittenda; cum alium non referes fructum ac operæ pretium, quam quòd ex materiali peccatore formalem faceres, & ut ille, qui prius propter peccatum hæreseos non fuisset exclusus à cœlo, postea etiam propter peccatum infidelitatis damnaretur. Illud foret optimum factum, si talem hominem, cujus conversionem sperare prudenter non potes, doceres modum eliciendi actum Contritionis perfectæ; siquidem facile contingit, ut ejusmodi materiales hæretici incidunt in alia peccata mortalia, v. g. luxuria, detractionis, invidiæ & odii erga proximum &c. à quibus peccatis liberari nequeunt per Absolutionem Sacramentalem ob defectum Sacerdotis legitimi, & idcirco aliud medium æternam perniciem evitandi ipsis non superest nisi Contritio perfecta, seu dolor de peccatis ex motivo amoris DEI super omnia dilecti elicitus. Atque sic prudentem zelum & egregiam charitatem erga proximum exerceris. Quod si verò Adversarius sit pertinax, effrons, & obfirmatus in sua opinione, non expedit cum ipso certamen inire; cum nulla sit spes fructus: sed obsequendum consilio S. Pauli, quod tradidit Tito suo c. 3: *hæreticum hominem post unam & secundam correptionem devita.* Si tamen alii forte præfentes forent, qui vel fructum capere ex disputatione, vel, si non acceptaretur oblata pugna, scandalum pati possent, quasi ex necessitate rectè susciperetur disputatio.

24. Quæres, an *aggressive* vel *defensive* tenere se debeat, qui cum Lutheranis aut Calvinistis disputat, seu an partes *Argumentantis* vel *Defendentis* sustinere? R. nili valde peritus &

Lib. V. R. P. Viti Pichler.

versatus sit in Polemicis, longè melius ac tutius agit, si defensivè se gerat, & onus oppugnandi rejiciat in adversarium. Quòd autem nos Catholici possimus pro libitu eligere partes Defendentis, clarum est, quia nos sumus in possessione Veritatis, & veræ Christi Ecclesiæ; adversarii autem aggrediuntur nos, & ex hac possessione moluntur deturbare. Ipsi nostram Ecclesiam accusant defectionis, idololatriæ, & errorum in fide, adeoque sunt Actores. Ipsi jactant se Reformatores nostræ Ecclesiæ. Ipsi ab ea defecerunt, & tanquam rebelles subditi ab illius obedientia se subdixerunt. Atqui *Aggressoris* est aggressivè pugnare: *Actoris* probare: *Reformatoris* ostendere errorem; & *perfidis Transfuga* rationem reddere suæ fugæ & detrectatæ obedientiæ; ut apud omnes indubitatum est. Ergo ipsorum est agere partes Argumentantis, nili nos sponte illas suscipere velimus.

Qui autem defensivè se habet, & citò expedire se, & omne argumentum in quavis materia, quod Adversarius in suis principiis asserere potest, statim in cunis suffocare intendit, facillimè poterit, si nempe in dubium vocaverit, vel etiam ipsi negaverit hæc quatuor, vel saltem unum ex ipsis. 1. quòd detur aliqua Scriptura S. quæ sit verbum DEI. 2. transmissa (si liberaliter velit agere) existentia Scripturæ, quòd illa comprehendatur illis libris, quos Adversarius habet pro Canoniciis. 3. quòd ipse habeat legitimam versionem, & editionem incorruptam. 4. His omnibus *gratis*, (quia nunquam certò & infallibiliter probare poterit in suis principiis) & liberaliter permittis, quòd verba Scripturæ, quæ contra te allegat, habeant illum sensum, quem Adversarius intendit. Hæc omnia si quis neget, uti negare potest, cum non sint per se nota & evidentiæ, Adversarium ita constringet, ut pergere, & vel unicum articulum, v. g. de numero Sacramentorum, de Justificatione per solam fidem &c. contra nos probare nullatenus possit: siquidem in suis principiis nullum argumentum adducere potest nisi ex Scriptura petitiu. Quamdiu autem de illis quatuor punctis dubium manet, nec ea *infallibiliter* probat (quod rejecta Ecclesiæ & Summi Pontificis auctoritate impossibile est, ut demonstro in Tractatu de Scriptura S.) nullum fidei articulum sufficienter & *infallibiliter* probare poterit in æternum, quia ex Scriptura aut sensu Scripturæ dubio evidenter impossibile est aliquid infallibiliter & certò deducere, etiam si textus cumulentur textibus innumeris, quòd facere solent, ut vel obruant vel tercant eos, quibuscum agunt.

Quòd si placeat disputare *aggressive*, consul- 26
tum est, ut non descendas ad materias particulares, v. g. de Confessione auriculari, præsentia Christi in Eucharistia, etiam extra actualem manducationem, sine pane &c. sed ut sistas in principiis generalibus, probando nimirum, veram Ecclesiam à Christo fundatam

K k

datam necessariò durare usque ad finem mundi, & quidem ita, ut in errorem circa res fidei labi nequeat. Quo præstito confectarium est, nullam Ecclesiam esse veram, quæ primum post tempora Christi fuit introducta, & illam esse veram Ecclesiam hodiernam, quæ fuit aliquando vera. Atqui Ecclesia Lutherana, Calvinistica &c. primum post tempora Christi fuerunt introductæ, nec scitur locus ullus in mundo, in quo per 15. sæcula à Christo usque ad hos Novatores talis doctrina, qualem ipsi tenent, prædicata fuerit &c. Item ipsimet fatentur, Ecclesiam Romano-Catholicam saltem primis sæculis fuisse veram Christi Ecclesiam. Porro ostendes, illam Ecclesiam esse veram, cui conveniunt notæ & signa veræ Ecclesiæ: e contra falsam illam, cui non conveniunt: atqui (subsumes) Ecclesiæ Romano-Catholicæ etiam modernæ conveniunt hæ notæ & signa, nulli autem alteri, & invenies in *meo Cursu Theol. Polem.* His autem firmatis & complanatis omnes quæstiones controversas complanasti, omnes articulos nostræ fidei sufficienter probasti, & debellatum est de omnibus Adversariis: eò quòd veram Ecclesiam in rebus fidei errare impossibile sit. Proinde (inferes) Ecclesia Romano-Catholica non errat docendo, Christum esse præsentem realiter in Eucharistia, etiam extra usum, sine pane, peccata homini esse aperienda &c.

27 Alius modus aggressivè disputandi posset institui per varias quæstiones, v. g. sic. Vel Ecclesia tua (Lutherane, Calvinista &c.) est nova vel antiqua? Si nova: ergo non est Ecclesia à Christo fundata: si antiqua: ubi ergo fuit ante Lutherum, Calvinum, per tot sæcula? quis Historicorum ejus meminit? quis unquam ante hos Novatores ita in omnibus credidit, uti nunc vos? &c. 2. Vel Ecclesia Christi est fallibilis, vel infallibilis? si infallibilis: ergo Romana Ecclesia, quæ etiam juxta vos aliquando fuit Ecclesia Christi, adhuc est vera Ecclesia Christi, quia nunquam errare potuit. Si fallibilis: ergo etiam vestra Ecclesia est fallibilis: si fallibilis, nunquam potestis esse certi, utrum rectè credatis, consequenter non potestis habere fidem firmam, & certam, adeoque nec Divinam, quæ debet tam objectivè quàm subjectivè esse certissima. 3. Vel possunt homines salvari in Ecclesia Romana, vel non? si possunt: ergo Lutherus, Calvinus, & eorum assectæ egressi sunt de Ecclesia Salvifica, & pessimè eam deseruerunt cum tanta hominum strage &c. Si non possunt: ergo omnes per 12. vel plura sæcula fuerunt damnati, etiam tot Martyres pro Christo passi effuso sanguine, etiam Augustinus, Hilarius, Bernardus, Dominicus, Franciscus, alii innumeri, etiam miraculis conspicui &c. quos & ipsi vocatis *Sanctos*, & aliquos eorum etiam in ipsa Apologia Confessionis vestræ Augustanæ.

28 Si tam facile ac solidè convinci possint Protestantes, quare ergo tam pauci conver-

tuntur ad Ecclesiam Romano-Catholicam, à qua egressi sunt? &c. Aliqui ideo, quia nostra argumenta & motiva credibilitatis pro nostra Religione, & falsitatis pro sua, non satis sunt ipsis cognita, vel non sufficienter applicata: & hi materialiter errant. E contra alii, quibus hæc sufficienter perspecta sunt, ideo non convertuntur, quia nolunt; nimirum vel absteriti difficultate, quam apprehendunt in mutanda Religione, aut sibi imaginantur in iis, quæ reperiuntur apud Catholicos, cujusmodi est confessio peccatorum occultissimorum, necessitas emendandi vitam, & sibi temperandi à vitis præsertim carnalibus, quibus dediti sunt, jejunia &c. vel prohibiti respectu humano erga consanguineos, Patrones, familiam &c. vel retracti metu amittendi bona temporalia, officia honorata &c. vel obdurati mentis superbiâ, ne videantur falsitatis convicti manus dare, & tandiu tantæque pertinaciæ adhæsisse falsæ Sectæ, malamque propugnasse causam &c. Et hi formaliter, pertinaciter, & damnabiliter errant. His accedunt fraudes Prædicantium, qui odiosè, mendaciter & calumniosè traducunt ac denigrare non cessant doctrinam Catholicorum, Papam, Clerum, Religiosos, præsertim Jesuitas; ut nimirum averfione à teneris annis contra illos conceptâ fugiant, & se suos dedoceri errores non patiantur. Dicunt & clamant, Catholicos non curare Scripturam S. imò contemnere, plus facere verba hominum & Papæ, quàm Dei & Evangelii, fidem penitus negligere, sola opera commendare, peccatores non ex meritis Christi, sed ex suis meritis justificari & salvari, Sanctos adorare tanquam Deos, Christo præponere Deiparam, in Eucharistia adorare panem, in Consecratione uti magicis incantationibus, Jesuitas esse magos, diabolos, & hinc omnes habere unum pedem captivum &c. Et sic depingunt Catholicos tanquam Idololatrias, Hæreticos, Magos, & sceleratissimos mortaliū. Quid mirum, quòd tantopere abhorreant a Religione Catholica imperiti?

TITULUS VIII.

De Schismaticis, & Ordinatis ab eis.

SUMMARIUM.

1. 2. 3. Quid & quoruplex sit Schisma: quinam Schismatici.
4. Quibus subiaceant penis.
5. An valeat Ordo, quem confert Episcopus Schismaticus.

Sciendum 1. Schismaticos, qui Hæretici valde cognati sunt, dici illos, qui seipso ab Ecclesiæ unitate pertinaciter separant, & cum illa tanquam Corpore mystico communicare, ei subesse, & uniti esse detrectant, licet fortè retineant totam Fidem, & nullum articulum negent: siquidem Schisma, latè scissura, cum S. Thoma 2. 2. q. 29. a 1. com-